

Kragerø Energi

Eierstyring, samfunnsansvar og utbytte- Kragerø kommune

2019 :: 415 00

[Klikk her for tips til å
lese rapporten
elektronisk](#)

Innhold

1	Innledning.....	6
1.1	Kontrollutvalgets bestilling.....	6
1.2	Problemstillinger og revisjonskriterier	6
1.3	Avgrensing.....	7
1.4	Metode og kvalitetssikring	7
1.5	Høring.....	7
2	Om konsernet Kragerø Energi Gruppen.....	8
3	Vedtekter, generalforsamlinger og styrevalg	10
3.1	Vedtektene.....	10
3.2	Generalforsamling	12
3.3	Valgprosess og styresammensetning.....	15
3.4	Styreinstruks.....	18
4	Samfunnsansvar	21
4.1	Etiske retningslinjer	21
4.2	Rutiner for varsling.....	22
4.3	Anskaffelser – samfunnsansvar – Kragerø Energi AS	24
4.4	Tiltak for grønt skifte	26
5	NVE-tilsyn	28
6	Kommunens eierstyring i saker om utbytte.....	29
6.1	Revisjonskriterier	29
6.2	Fakta – utbytte fra Kragerø Energi Holding AS.....	29
6.3	Vurdering - utbytte.....	30
7	Konklusjoner og anbefalinger.....	31
7.1	Konklusjoner	31
7.2	Anbefalinger	33
	Litteratur og kildereferanser	35
	Vedlegg 1: Høringsuttalelser	36
	Vedlegg 2: Metode og kvalitetssikring	37
	Leser du dokumentet elektronisk?.....	39
	For PC, android nettbrett eller Mac	39
	Les på iPad?.....	39

Sammendrag

Bestilling og problemstillinger

Selskapskontrollen er bestilt av kontrollutvalget i Kragerø kommune i sak 2/19. Kontrollutvalget har særlig framhevet spørsmålet om styresammensetning i konsern, jf. sak 30/19. Vi har undersøkt om konsernet Kragerø Energi styres i samsvar med Kragerø kommunes vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring, avgrenset til følgende tema:

- Selskapenes vedtekter
- Generalforsamlinger, styrevalgprosesser og styresammensetning
- Om konsernet har tiltak for å ivareta samfunnsansvar
- Om avvik etter NVE-tilsyn er lukket
- Om beslutninger om utbytte er i samsvar med aksjelov og eierstrategi

Konklusjoner

Konsernet Kragerø Energi styres til en viss grad i samsvar med Kragerø kommunes vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring.

Vi har følgende merknader:

Vedtektene

Morselskapets vedtekter er ikke i samsvar med kommunens eierstyringsprinsipper om innkallingsfrist på 6 uker.

Ingen av vedtektene er i samsvar med kommunens eierstyringsprinsipper når det gjelder vara-ordning og valgkomite.

Generalforsamlinger, valgprosess, styresammensetning og styreinstruks

Formannskapet er generalforsamling for Kragerø Energi Holding AS. Mange av formannskapets medlemmer er også styremedlemmer eller varamedlemmer til styret i Kragerø Energi Holding AS. Disse medlemmene kan derfor ikke representerer kommunen i generalforsamlingen. På generalforsamlingen i 2017 deltok formannsapsmedlemmer som var inhabile fordi det også satt i selskapets styre.

Kommunens eierstyringsprinsipp om at selskapene skal ha valgkomite, er ikke gjennomført i vedtektene i konsernet. Konsernet har heller ikke hatt ordning med valgkomite før det oppnevnt av generalforsamlingen i Kragerø Energi Holding AS i juni 2018. Vi kan ikke se at valgkomiteen har avgitt innstilling til styrevalget i 2019.

Ifølge kommunens eierstyringsprinsipper skal varamedlemmer til styret velges numerisk. Ingen av selskapene har bestemmelser om numerisk vara i vedtektene, men alle styrene har numerisk vara, bortsett fra for de ansattvalgte styremedlemmene.

Styresammensetning

Valg av styrer i datterselskapene er ikke gjort i samsvar med gjeldende krav og anbefalinger på alle punkter. Dette gjelder:

- Kravet til kjønnsrepresentasjon er ikke oppfylt i styret for Kragerø Installasjon AS, der det er for mange kvinner som faste medlemmer i styret, og for mange menn som varamedlemmer til styret.
- KS anbefaling om styresammensetning i konsernforhold er ikke fulgt i energi-konsernet, i og med at alle styremedlemmene i datterselskapet også sitter i morselskapets styre. I tillegg har alle styrene samme styreleder. Med en slik organisering av eierskap og ledelse i konsernet svekkes tilsynsfunksjonene i konsernet. Det oppstår også en risiko for inhabilitet etter anskaffelsesreglene, dersom det forekommer kjøp/salg av varer eller tjenester mellom selskapene. Vi antar at det kan være aktuelt mellom Kragerø Energi Installasjon AS (markedsrettet) og Kragerø Energi AS (monopolvirksomhet).

Styret i selskap med ansattevalgte medlemmer i styret må fastsette styreinstruks, jf. aksjeloven § 6-23. En felles styreinstruks er lagt til grunn som gjeldende for alle selskapene i konsernet, men den er ikke fastsatt av styrene i datterselskapene. Styret i datterselskap har et selvstendig ansvar for å fastsette slik instruks.

Samfunnsansvar

Konsernet har etablert noen tiltak for å ivareta samfunnsansvar i samsvar med kommunens vedtak og forutsetninger, men tiltakene er etter vår vurdering ikke dekkende på alle områder:

- Konsernet har fastsatt etiske retningslinjer og har tiltak for oppfølging av retningslinjene.
- Konsernet har ikke skriftlige rutiner for varsling av kritikkverdige forhold slik arbeidsmiljøloven § 2A-3 krever.
- Konsernet har ikke etablert rutiner for å oppfylle kravene om samfunnsansvar i anskaffelsesreglene.

NVE-tilsyn

Avvik etter NVE-tilsyn med nettvirksomheten er lukket

Utbytte

Generalforsamlingen har truffet vedtak om utbytte fra Kragerø Energi Holding AS, i samsvar med innstilling fra styret, jf. aksjeloven § 8-2.

I 2018 ble det tatt ut litt mindre utbytte enn rammen i kommunens utbyttestrategi, mens det lå innenfor rammen i 2019.

Anbefalinger

Vi anbefaler Kragerø kommune

- å vurdere endring av vedtektene for Kragerø Energi Holding AS når det gjelder innkallingsfrist, valgkomite og varaordning
- å vurdere styresammensetningen i konsernet opp mot kommunens eierskapsprinsipp og KS anbefalinger for styresammensetning i konsern

Vi anbefaler styret i Kragerø Energi Holding AS å sørge for

- at kjønnsrepresentasjonen i styret i Kragerø Installasjon AS blir lovlig
- at det blir nedfelt skriftlige rutiner for varsling av kritikkverdige forhold i samsvar med kravene i arbeidsmiljøloven § 2A-3

Vi anbefaler styrene i de aktuelle datterselskapene å sørge for

- å fastsette styreinstruks i samsvar med aksjeloven § 6-23
- at det blir nedfelt skriftlige rutiner for varsling av kritikkverdige forhold i samsvar med kravene i arbeidsmiljøloven § 2A-3
- at Kragerø Energi AS etablerer rutiner for anskaffelser i samsvar med gjeldende anskaffelsesregler

Skien, 19. august 2019

Telemark kommunerevisjon IKS

1 Innledning

1.1 Kontrollutvalgets bestilling

Selskapskontrollen er bestilt av kontrollutvalget i Kragerø kommune i sak 2/19, og gjennomført som forvaltningsrevisjon i selskap.

Hjemmel for forvaltningsrevisjon i selskap og innsynsrett i selskap er gitt i kommuneloven § 77 nr. 5 og § 80, jamfør forskrift om kontrollutvalg kapittel 6 og forskrift om revisjon i kommuner og fylkeskommuner kapittel 3.

1.2 Problemstillinger og revisjonskriterier

Rapporten handler om følgende hovedproblemstilling:

I hvilken grad styres konsernet Kragerø Energi i samsvar med Kragerø kommunes vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring?

Avgrenset til følgende:

- Er selskapenes vedtekter i samsvar med relevante lovkrav, kommunens eierstyringsprinsipper og anbefalinger om god eierstyring?
- Er innkalling og gjennomføring av generalforsamlinger og valg av styre i datterselskapene i samsvar med lovkrav, kommunens eierstyringsprinsipper og anbefalinger om god eierstyring?
- Har konsernet tiltak for å ivareta samfunnsansvar i samsvar med kommunens vedtak og forutsetninger?
- Er avvik etter NVE-tilsyn med nettvirksomheten lukket?
- Er kommunens eierstyring i saker om utbytte i samsvar med aksjelov og kommunens eierstrategi for selskapet?

Vi har gjort to mindre justeringer i forhold til prosjektplanen: Vi har med NVE-tilsyn også senere enn 2016. Eierstyringen omtaler vi i kapittel 3. I den siste problemstillingen har vi derfor bare sett på hvordan saker om utbytte er håndtert.

Revisjonskriteriene¹ er i hovedsak hentet fra aksjeloven, kommuneloven, Kragerø kommunes eierstyringsprinsipper og eierstrategi for Kragerø Energi Holding AS, samt relevante anbefalinger for god eierstyring.

Kragerø kommunes eierskapsprinsipper omtaler ikke konsern/indirekte eierskap særskilt. Vi har lagt til grunn at man har ment at eierskapsprinsippene også skal være gjeldende for kommunens indirekte eierskap.

Revisjonskriteriene framgår i tilknytning til hver underproblemstilling nedenfor.

1.3 Avgrensing

Vi har undersøkt om Kragerø Energi AS har tiltak for å ivareta samfunnsansvar i anskaffelser, nærmere avgrenset til miljø, lønns- og arbeidsvilkår og menneskerettigheter. Vi har ikke undersøkt om konsernet har tiltak for å ivareta andre sider ved anskaffelsesreglene. Vi har ikke undersøkt anskaffelsespraksis eller konkrete anskaffelser, og vi har heller ikke undersøkt om eventuelle transaksjoner mellom selskapene i konsernet er i samsvar med anskaffelsesreglene.

1.4 Metode og kvalitetssikring

Forvaltningsrevisjonen er gjennomført av Kirsti Torbjørnson. Revisjonen startet med oppstartbrev til selskapene 13. februar 2019. Vi har innhentet informasjon og dokumentasjon fra selskapet, fra åpne kilder og fra kommunen. Det står om metode og tiltak for kvalitetssikring i vedlegg 2 til rapporten.

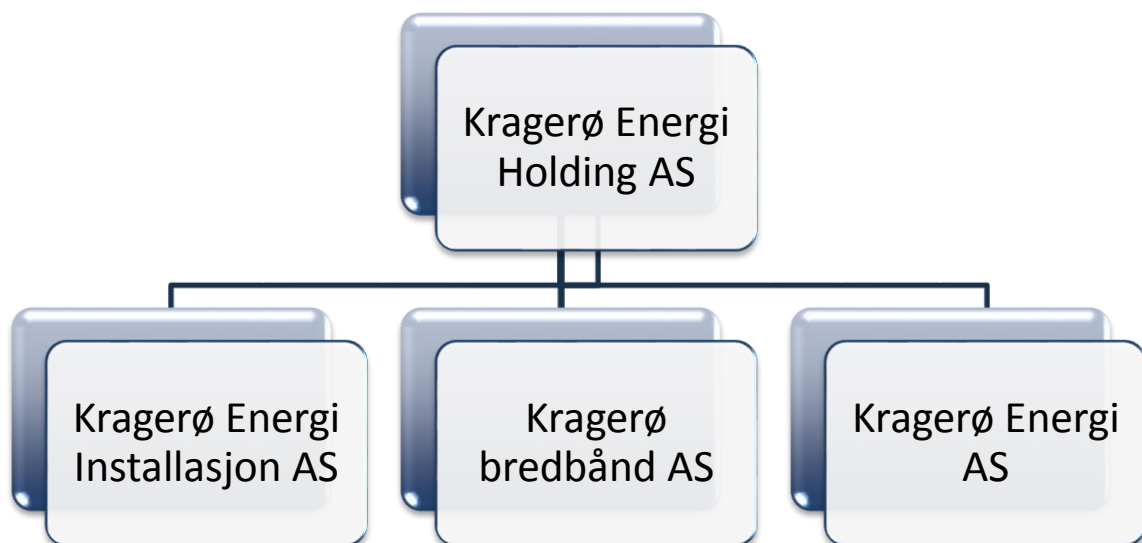
1.5 Høring

Rapporten er sendt på høring 27. juni 2019 til selskapet og kommunen. Vi har mottatt høringssvar fra selskapet, jf. vedlegg 1. Høringen har ikke medført endringer i rapporten.

¹ Det skal alltid etableres revisjonskriterier i forvaltningsrevisjon, jf. revisjonsforskriften § 7. Revisjonskriterier er de regler og normer som gjelder innenfor det området vi skal undersøke. Revisjonskriteriene er grunnlaget for revisors analyser, vurderinger og konklusjoner.

2 Om konsernet Kragerø Energi Gruppen

Kragerø Energi er organisert som et konsern, der morselskapet eier tre datterselskap. De tre datterselskapene driver virksomhet innen henholdsvis el-installasjon, salg og bygging av bredbåndsnett og bygging og drift av energinettet. I tillegg har konsernet en mindre eierandel i Fredrikstad Energi Marked AS, som forestår salg av elektrisk kraft.

Administrerende direktør i Kragerø Energi Holding AS og i datterselskapene er Geir Elsebutangen.

Konsernet hadde følgende styremedlemmer før generalforsamlingene i 2019:

Kragerø Energi Holding AS	KHAS	997 830 601
Styremedlemmer	funksjon	# vara (i rekkefølge)
Marie Røegh Edwardsen	Styreleder	1 Erik Kristoffer Næsland
Gunn Nicolaysen Gundersen	Nestleder	2 Gjertrud Sannes Grimsr
Geir Westhrin	Styremedlem	3 Johan Tønnes Løchstøe
Ellef Ellegård	Styremedlem	4 Eva Mathisen Hansen
Charlotte Therkelsen Sætersdal	Styremedlem	5 Kjell Ove Heistad
Lena Marie Naper-Helgestad	Styremedlem	6 Ole Gundersen
Per Erik Schulze	Styremedlem	7 Sølvi Wreen Wirød
Anita Fjeldberg Thoresen	Styremedlem	P Henning Øygarden
Jan Harry Larsen	Styremedlem	P Jon Winsvold Bohlin
Kragerø Energi AS	KEAS	979 399 901
Styremedlemmer	funksjon	# vara (i rekkefølge)
Marie Røegh Edwardsen	Styreleder	1 Gunn Nicolaysen Gunde
Lena Marie Naper-Helgestad	Styremedlem	2 Geir Westhrin
Ellef Ellegård	Styremedlem	3 Gjertrud Sannes Grimsr
Erik Kristoffer Næsland	Styremedlem	4 Johan Tønnes Løchstøe
Paul Tore Lundstuen	Styremedlem	P Henning Øygarden
Kragerø Energi Installasjon AS	KIAS	999 239 463
Styremedlemmer	funksjon	# vara (i rekkefølge)
Marie Røegh Edwardsen	Styreleder	1 Ellef Ellegård
Gunn Nicolaysen Gundersen	Styremedlem	2 Erik Kristoffer Næsland
Geir Westhrin	Styremedlem	3 Gjertrud Sannes Grimsr
Lena Marie Naper-Helgestad	Styremedlem	4 Ole Gundersen
Brede Endre Nygaard	Styremedlem	P Kristoffer Johnsen
Kragerø Bredbånd AS	KBAS	988 549 908
Styremedlemmer	funksjon	# vara (i rekkefølge)
Marie Røegh Edwardsen	Styreleder	1 Ole Gundersen
Gunn Nicolaysen Gundersen	Styremedlem	2 Gjertrud Sannes Grimsr
Thorleif Fluor Vikre	Styremedlem	3 Geir Westhrin

3 Vedtekter, generalforsamlinger og styrevalg

Er selskapenes vedtekter i samsvar med relevante lovkrav, kommunens eierstyringsprinsipper og anbefalinger om god eierstyring?

Er innkalling og gjennomføring av generalforsamlinger og valg av styre i datterselskapene i samsvar med lovkrav, kommunens eierstyringsprinsipper og anbefalinger om god eierstyring?

3.1 Vedtektene

3.1.1 Revisjonskriterier

- **Selskapenes vedtekter skal være i samsvar med minstekravene i aksjeloven.**
- **Morselskapets vedtekter bør inneholde bestemmelser om forlenget frist for innkalling til generalforsamling.**
- **Selskapenes vedtekter bør ha bestemmelser om valgkomite.**

Vedtektene for et aksjeselskap skal minimum angi selskapets foretaksnavn, selskapets virksomhet (formål), aksjekapitalens størrelse og aksjenes pålydende, jf. aksjeloven § 2-2. Dersom selskapet ved ikke skal ha til formål å skaffe aksjeeierne økonomisk utbytte, skal vedtektene inneholde bestemmelser om anvendelse av overskudd og av formuen ved oppløsning.

KS anbefaler at eventuelle krav om forlenget innkallingsfrist til generalforsamling bør inntas i selskapets vedtekter, slik at slike frister blir bindende for selskapet, jf. KS anbefaling nr. 8.

KS anbefaler videre at det bør vedtektsfestes at selskapet skal ha valgkomite ved valg av styrer til kommunalt eide selskaper.

3.1.2 Fakta - vedtekter

Vedtektene for alle selskapene i konsernet har lik oppbygning og tilnærmet likt innhold. Alle vedtektene angir selskapenes navn og forretningssted, formål (virksomhet), aksjekapitalens størrelse og aksjenes pålydende.

Det er fastsatt forlenget frist for innkalling til generalforsamling for alle selskapene, unntatt for Kragerø Energi AS, som har aksjelovens frist på en uke. Forlenget innkallingsfrist i de andre selskapene er 14 dager.

Alle vedtektene har likelydende bestemmelser om at nærmere definerte, større saker skal behandles av generalforsamlingen.²

Det framgår av vedtektene at morselskapet og Kragerø Energi AS skal ha ansattvalgte medlemmer og varamedlemmer i styret. Det er ikke tilsvarende krav i vedtektene for Kragerø Energi Installasjon AS og Kragerø Bredbånd AS. Antall styremedlemmer er ulikt angitt i alle vedtektene. Antall er angitt slik:

- Kragerø Energi Holding AS: 5-7 medlemmer (+ 2 ansattvalgte)
- Kragerø Energi AS: 5 medlemmer (herav 1 ansatt)
- Kragerø Energi installasjon AS: 3-5 medlemmer
- Kragerø Bredbånd AS: 3-7 medlemmer

Generalforsamlingen skal velge styreleder for morselskapet og Kragerø Bredbånd AS. I Kragerø Energi Installasjon AS og Kragerø Energi AS er det styret selv som velger leder.

Det framgår av kommunens eierstyringsprinsipper at selskapene skal ha numerisk vara for å sikre kontinuitet i styret. Videre framgår det av eierstyringsprinsippene at selskapene skal ha valgkomite. Ingen av vedtektene regulerer varaordning eller valgkomite.

Vedtektene for to av selskapene har føringer om arbeidsmiljø. Ingen av vedtektene gir føringer om at selskapene skal ivareta samfunnsansvar på andre områder.

3.1.3 Vurdering - vedtekter

Vedtektene inneholder minimumskravene etter aksjeloven, og har flere likhetstrekk. Enkelte forskjeller har ingen åpenbar begrunnelse, for eksempel variasjoner i antallet styremedlemmer og hvem som velger styreleder.

Vedtektene for morselskapet regulerer innkallingsfristen til generalforsamling til 14 dager. Det er ikke i samsvar med kommunens eierstyringsprinsipper, som sier at innkalling til generalforsamlinger skal sendes kommunen med 6 ukers frist.

² Salg eller avvikling av større virksomhetsområder, låneopptak mer enn 10% av egenkapital, salg av fast eiendom verdt mer enn 5% av egenkapital, og enkeltinvesteringer større enn 20% av egenkapital.

Ingen av vedtektene er i samsvar med kommunens eierstyringsprinsipper når det gjelder varaordning og valgkomite.

3.2 Generalforsamling

3.2.1 Revisjonskriterium

Selskapene i konsernet skal kalle inn til og gjennomføre generalforsamling i samsvar med aksjeloven og vedtektene.

Generalforsamlingen skal gjennomføres i samsvar med aksjeloven §§ 5-8 til 5-16. Det innebærer at styret skal sende innkalling til generalforsamling minst en uke før møtet skal holdes, med mindre vedtektene setter lenger frist, jf. aksjeloven § 5-10 andre ledd. Innkallingen skal angi tid og sted for møtet, og skal vise hvilke saker som skal behandles. Forslag om å endre vedtektene skal gjengis i innkallingen. Det skal føres protokoll i samsvar med § 5-16. I protokollen skal generalforsamlingens beslutning inntas, og fortegnelse over de møtende etter § 5-13 skal framgå av protokollen eller som vedlegg. Protokollen skal signeres av møteleder og minst en som er valgt blant de tilstedeværende.

Det framgår av kommunens eierskapsmelding at kommunestyret forventer at generalforsamlingsdokumenter oversendes til kommunen minst seks uker før generalforsamlingen, dersom disse skal behandles politisk. KS anbefaler at bestemmelser om innkallingsfrist bør tas inn i vedtektene, slik at det tas hensyn til kommunens behov for å ha tid til å behandle aktuelle saker (anbefaling nr. 8).

3.2.2 Fakta - generalforsamlinger

Selskap	Innkalling 2017	Møtedato 2017	Innkalling 2018	Møtedato 2018	Ekstraordinære?
Kragerø Energi Holding AS	22.05.19	13.06.17	22.05.18	12.06.18	Ja, 2017 ³
Kragerø Energi AS	26.04.17	10.05.17	08.05.18	22.05.18	Nei
Kragerø Energi Installasjon AS	26.04.17	10.05.17	08.05.18	22.05.18	Nei
Kragerø Bredbånd AS	26.04.17	10.05.17	08.05.18	22.05.18	Ja, 2017 ⁴

Innkalling og protokoll

Det er styret v/ styreleder som har kalt inn til alle generalforsamlingene. Alle generalforsamlingene er ifølge innkalling og protokoll avholdt enten i selskapets lokaler i Kragerø, eller i Kragerø rådhus (morselskapet). Innkallingene til ordinære generalforsamlinger angir de sakene som skal behandles i ordinær generalforsamling: godkjenning av årsregnskapet og eventuell årsberetning, utdeling av utbytte og styrevalg.

Det foreligger protokoller fra alle generalforsamlingene, og ifølge protokollen var det de sakene som stod i innkallingen som ble behandlet. Protokollene er signert av de som ble valgt til å signere.

Det har vært to ekstraordinære generalforsamlinger i konsernet i 2017. For begge disse var det samsvar mellom innkalling og protokoll.

Det forekommer enkelte trykkfeil i protokollene, f.eks. i protokollene fra generalforsamlingen for Kragerø Energi Holding AS 2017 og 2018 er Kragerø Energi Holding AS oppgitt som aksjonær, mens det skulle stått Kragerø kommune. I en innkalling til generalforsamling i et av datterselskapene er feil år angitt.

Representasjon morselskapet

Det er formannskapet som har fullmakt til å representere kommunen på generalforsamling for Kragerø Energi Holding AS, jf. kommunens delegasjonsreglement

³ Aksjekjøpsavtale med Fredrikstad Energi Marked AS og godkjenning av tilleggsutbytte, kapitalforhøyelse og aksjetegning.

⁴ Godkjenning av etablering av AFIBER AS, innkalling 1.11.17, møte 15.11.17

§ 3 og eierstyringsprinsipper⁵. Det framgår av protokollene at formannskapet har representert kommunen på generalforsamling.

Flere av styremedlemmene (faste og vara) i Kragerø Energi Holding AS sitter også i formannskapet (faste og vara), se oversikt i pkt. 2. Disse deltok ikke på generalforsamlingen i 2018, bortsett fra ett varamedlem til styret, som var møtende vara i formannskapet. I generalforsamlingen 2017 deltok flere formannschaftsmedlemmer som var faste medlemmer eller varamedlemmer i selskapets styre.

Representasjon datterselskapene

Morselskapets styre er generalforsamling for datterselskap. Morselskapets styre kan gi fullmakt til at andre kan møte, f.eks. administrerende direktør.

Styret i morselskapet har møtt i selskapenes generalforsamling for den perioden vi har undersøkt. Flertallet av de personene som har representert morselskapet i generalforsamlingene har styreverv i datterselskapene.

3.2.3 Vurdering - generalforsamlinger

Vi har ingen merknader til innkalling og protokoll fra generalforsamlingene. Innkalling til generalforsamling i Kragerø Energi Holding AS er sendt med 14 dagers frist, i samsvar med selskapets vedtekter. Dersom kommunen ønsker lenger innkallingsfrist, jf. eierstyringsprinsippene, bør selskapets vedtekter endres, se pkt. 3.1.

Det har vært inhabilitet, og det er fortsatt risiko for inhabilitet ved kommunens representasjon i generalforsamlingen i Kragerø Energi Holding AS, i og med at så mange av formannskapetets medlemmer er representert i selskapets styre.

Risiko for rolleblanding gjør seg gjeldende også i datterselskapene. Generalforsamlingens tilsynsfunksjon blir svekket når de samme personene er representert både i styre og generalforsamling. Se mer i pkt. 3.3.

⁵ Delegasjonsreglement vedtatt av kommunestyret i sak 53/16, sist endret i sak 2/18.

3.3 Valgprosess og styresammensetning

3.3.1 Revisjonskriterier

- **Valgprosessen bør være i samsvar med lovkrav, eierstyringsprinsipper og gjeldende anbefalinger.**
- **Styresammensetningen bør være i samsvar med kommunens eierstyringsprinsipper og gjeldende anbefalinger om sammensetning av styrer i konsernmodeller.**
- **Styresammensetningen skal være i samsvar med lovkrav til kjønnsrepresentasjon.**

Generalforsamlingen velger styre, jf. aksjeloven § 6-3. Styre i aksjeselskap velges for 2 år, med mindre annet fremgår av vedtektene, jf. aksjeloven § 6-6.

Det følger av Kragerø kommunes eierskapsprinsipp nr. 7 at det skal tilstrebes å benytte valgkomite som grunnlag for styreutnevnelser i selskapene. Styrets sammensetning skal kjennetegnes av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra selskapets behov, egenart og formål. Styrets arbeid skal evalueres jevnlig.

Både KS og NUES⁶ anbefaler også at man benytter valgkomite for å forberede valg av styre. Det anbefales at valgkomiteen har kunnskap om resultatene fra styrenes egevaluering, og at valgkomiteen begrunner sine forslag. KS anbefaler (anbefaling nr. 9) at styret bør gjenspeile og representere selskapets behov, og bør ha forskjellig og supplerende kompetanse innen økonomi, organisasjon og om markedet som selskapet opererer i. Videre bør styret inneha faglig innsikt og ha en interesse for selskapets formål.

KS omtaler styresammensetning i konsernmodeller i sin anbefaling nr. 13. Her framgår det at styremedlemmer i morselskap ikke bør sitte i styret til datterselskap, mens konserndirektøren kan være representert i datterselskapenes styre. Anbefalingen er begrunnet med at man skal unngå rolleblanding i konsernforhold der styret i morselskap utgjør generalforsamlingen i datterselskap.

⁶ NUES er Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES). De utgir den norske anbefalingen om eierstyring og selskapsledelse beregnet på børsnoterte selskap. Den gjeldende anbefalingen ble gitt ut 30. oktober 2014. NUES har åtte medlemmer: Den norske Revisorforening, Eierforum, Finans Norge, Norske Finansanalytikerens Forening, Næringslivets Hovedorganisasjon, Oslo Børs, Pensjonskasseforeningen og Verdipapirfondenes forening.

I aksjeselskap der kommunen direkte eller indirekte eier minst 2/3 av aksjene skal begge kjønn minimum være representert i samsvar med aksjeloven § 20-6, jf. koml § 80 a.

Begge kjønn skal være representert i forhold til antallet styremedlemmer, f.eks. slik:

- hvis styret har tre medlemmer, skal hvert kjønn være representert men minst en,
- hvis styret har fire eller fem medlemmer skal hvert kjønn være representert med minst to,
- hvis styret har seks til åtte medlemmer, skal hvert kjønn være representert med minst tre.

Ved beregning av kjønnsrepresentasjonen skal styremedlemmer, varamedlemmer og styremedlemmer som velges av de ansatte vurderes hver for seg. Reglene gjelder tilsvarende for varamedlemmer og ansattrepresentanter, og hver gruppe skal telles for seg.⁷

3.3.2 Fakta – styrevalg og styresammensetning

Valg og valgkomite

Styret i Kragerø Energi Holding AS er valgt av generalforsamlingen. Det er ikke krav om valgkomite i selskapets vedtekter, men generalforsamlingen valgte tre personer til valgkomite i sak 08/2018. Vi har ikke informasjon om at det er gjennomført styreevaluering. Vi kan ikke se at valgkomiteen som ble oppnevnt av generalforsamlingen i 2018 har vært i funksjon ved styrevalg i Kragerø Energi Holding AS i 2019, jf. generalforsamlings sak 08/19. Sak om styrevalg er lagt fram for generalforsamlingen av styret, uten innstilling.

Styret i Kragerø Energi Holding AS er generalforsamling for datterselskapene, og har valgt styrene i datterselskapene.

Ingen av datterselskapene har valgkomite. Vi har ikke mottatt informasjon om at det er gjennomført styreevalueringer i datterselskapene. Alle styrevalgsakene er lagt fram for generalforsamlingene av styret, uten innstilling.

Styresammensetning og vara

Styret i morselskapet har syv medlemmer, uten de ansattvalgte. Alle styremedlemmene, unntatt de ansattvalgte, er medlemmer i kommunestyret, bortsett

⁷ Se Ot.prp. nr. 97 (2002-2003) kap. 10 pkt. 10.1 s. 57

fra ett styremedlem som er varamedlem til kommunestyret. To av styremedlemmene i morselskapet er også medlem i formannskapet, og tre er vara i formannskapet.

Fem av syv styremedlemmer i morselskapet⁸ har styreverv i datterselskapene. Av 22 styreposisjoner (medlemmer og varamedlemmer) i datterselskapenes styrer, er det bare én posisjon som ikke er besatt av noen som er medlem eller varamedlem til styret i morselskapet.

Det er samme styreleder i alle selskapene i konsernet.

Alle selskapene har numerisk vara, bortsett fra ansattrepresentantene, som har personlig vara.

Kjønnsrepresentasjon

Vi har ikke undersøkt valg og representasjon av ansattvalgte styremedlemmer.

Selskap	Størrelse på styret iflg. vedtekter (uten ansattrep)	Kjønnsrepresentasjon i styret (uten ansattrep)	Kjønnsrepresentasjon vara (uten ansattrep)
Kragerø Energi Holding AS	5-7	Menn (3) Kvinner (4)	Menn (4) Kvinner (3)
Kragerø Energi AS	4	Menn (2) Kvinner (2)	Menn (2) Kvinner (2)
Kragerø Energi Installasjon AS	3-5	Menn (1) Kvinner (3)	Menn (3) Kvinner (1)
Kragerø Bredbånd AS	3-7	Menn (1) Kvinner (2)	Menn (2) Kvinner (1)

3.3.3 Vurdering – styrevalg og styresammensetning

Valg og valgkomite

Ifølge kommunens eierstyringsprinsipp skal selskapene ha valgkomite, og valgkomiteens begrunnede innstilling skal baseres på Eiermeldingens premisser for valg av styremedlemmer og selskapets behov. Det framgår ikke av vedtektene i konsernet at selskapene skal ha valgkomite. Konsernet har heller ikke hatt ordning med valgkomite før valgkomite ble oppnevnt av generalforsamlingen i Kragerø Energi

⁸ Utenom de ansattvalgte representantene.

Holding AS i 2018. Vi legger til grunn at det har vært generalforsamlingens mening at valgkomiteen skal innstille til styrevalg i 2019. Vi kan ikke se at styrevalget i 2019 er gjennomført i samsvar med dette vedtaket.

Styresammensetning og vara

Det framgår av kommunens eierstyringsprinsipper at varamedlemmer til styret skal velges numerisk, for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret. Dette er i samsvar med anbefalinger fra KS. Ingen av selskapene har bestemmelser om numerisk vara i vedtektene, men alle styrene har numerisk vara, bortsett fra for de ansattvalgte styremedlemmene.

I KS anbefalinger om eierstyring og selskapsledelse i kommunale selskap og i Kragerø kommunes eierstyringsprinsipper, slås det fast at styremedlemmer i morselskapet ikke bør sitte i styret i datterselskap. Dette prinsippet er ikke fulgt i energi-konsernet, der alle styremedlemmene i datterselskapet også sitter i morselskapets styre. I tillegg har alle styrene samme styreleder. Med en slik organisering av eierskap og ledelse i konsernet, svekkes tilsynsfunksjonene, og det oppstår risiko for inhabilitet både etter forvaltningsloven og etter anskaffelsesreglene, dersom det forekommer kjøp/salg av varer eller tjenester mellom selskapene.

Kjønnsrepresentasjon

Kjønnsrepresentasjonen i selskapene er i samsvar med gjeldende krav, bortsett fra i Kragerø Energi Installasjon AS, der det er for mange kvinner blant de faste medlemmene, og for mange menn blant varamedlemmene.

3.4 Styreinstruks

3.4.1 Revisjonskriterium

I selskap med ansattvalgte styremedlemmer skal styret fastsette styreinstruks.

I selskap med ansattvalgte styremedlemmer, skal styret fastsette en styreinstruks, jf. aksjeloven § 6-23. Styreinstruksen skal blant annet inneholde regler om hvilke saker som skal styrebehandles og daglig leders arbeidsoppgaver og plikter overfor styret. Instruksen skal også inneholde regler for innkalling og møtebehandling.

3.4.2 Fakta - styreinstruks

Alle datterselskapene unntatt Kragerø Bredbånd AS har ansattvalgte styremedlemmer.⁹

Det foreligger en styreinstruks for «Kragerø Energi AS». Den ble fastsatt i 2008 og oppdatert i 2013. Administrerende direktør opplyser at instruksen ble fastsatt før selskapet ble et konsern, at den refererer til konsernstyret Kragerø Energi Holding AS med Kragerø kommune som eier, og at den skal gjelde alle datterselskapene. Vi har ikke informasjon om at styrene i datterselskapene formelt har fastsatt styreinstruks for sitt selskap, jf. aksjeloven § 6-23.

Styreinstruksen har følgende innholdspunkter:

- styrets oppgaver
- daglig leder og styret
- administrerende direktørs arbeidsoppgaver og plikter overfor styret
- innkalling og saksbehandling
- stemmeregler
- protokoll
- taushetsplikt
- endring av styreinstruksen

3.4.3 Vurdering - styreinstruks

Hvert datterselskap i et konsern er en selvstendig juridisk enhet, og styret i hvert av datterselskapene skal fastsette en styreinstruks, dersom selskapet har ansattvalgte styremedlemmer jf. aksjeloven § 6-23. Det er lagt til grunn i juridisk teori¹⁰ at generalforsamlingen (for datterselskapene er det styret i morselskapet som er generalforsamling), til tross for sin generelt overordnede stilling, ikke kan fastsette styreinstruks. På den annen side kan generalforsamlingen med utgangspunkt i vanlige regler gi styret instruks om hva som skal stå i styreinstruks, jf. aksjeloven § 5-1 første ledd.

Den styreinstruks som foreligger har de innholdspunktene som kreves etter aksjeloven, men etter det vi kjenner til er den formelt fastsatt bare av styret i

⁹ Vi har ikke undersøkt grunnlaget for ansattvalgte styremedlemmer. Dette er regulert i aksjeloven § 6-4 og § 6-5, og er knyttet opp mot antall ansatte. Det er særskilt regulert i vedtektene for Kragerø Energi Holding AS og Kragerø Energi AS at de to selskapene skal ha ansattvalgte styremedlemmer.

¹⁰ Gyldendal Rettsdata, Lovkommentar til aksjeloven v/ Tore Bråthen

morselskapet (generalforsamlingen for datterselskapene). I henhold til aksjeloven § 6-23 må den også fastsettes av styrene i de aktuelle datterselskapene.

Styreinstruksen ble sist oppdatert i 2013. Det kan være hensiktsmessig at styret jevnlig gjennomgår og vurderer styreinstruksen.

4 Samfunnsansvar

Ivaretar konsernet samfunnsansvar i samsvar med kommunens vedtak og forutsetninger?

Denne problemstillingen har vi avgrenset til å gjelde konsernets tiltak for å ivareta etikk og varsling, og for å ivareta samfunnsansvar ved anskaffelser.

4.1 Etske retningslinjer

4.1.1 Revisjonskriterium

- **Konsernet skal ha etiske retningslinjer og bør ha tiltak for oppfølging av retningslinjene.**

KS anbefaler eier å påse at selskapsstyrene utarbeider og jevnlig reviderer etiske retningslinjer for selskapsdriften. I Kragerø kommunes eierstyringsprinsipper står det at kommunens etiske retningslinjer skal ligge til grunn for den virksomhet som utøves i de selskap kommunen som har eierinteresser i og at det skal være åpenhet knyttet til selskapets virksomhet. Kommunestyret i Kragerø har anmodet kommunalt eide selskaper om at de innfører tilsvarende etiske retningslinjer som kommunen selv har.

På oppdrag fra KS er det utarbeidet råd for etikkarbeidet i kommunale selskap. Det er blant annet gitt råd om at selskapet bør ha definert sine verdier og ha etiske retningslinjer, og at styret bør ha fokus på å avdekke og forhindre uetisk atferd og korrupsjon. Daglig leder bør jevnlig informere styret om sitt arbeid på dette området. Retningslinjene bør beskrive reaksjoner ved brudd og selskapet bør undersøke om retningslinjene etterleves.

4.1.2 Fakta – etiske retningslinjer

Kragerø Energi Holding AS med datterselskap har fastsatt egne etiske retningslinjer. Administrerende direktør opplyser at konsernets retningslinjer følger de etiske retningslinjene som Kragerø kommune har vedtatt. Konsernets retningslinjer ble utarbeidet i 2013, og er godkjent av administrerende direktør.¹¹ Det framgår av dokumentet at retningslinjene gjelder for alle selskapene som er i konsernet i dag. Retningslinjene er ikke oppdatert etter salget av Kragerø Kraft AS.

¹¹ Administrerende direktør for morselskapet er også administrerende direktør for alle selskapene i konsernet.

De etiske retningslinjene regulerer adgang til bierverv, gaver og andre fordeler, forholdet til leverandører og kunder, bruk av selskapets utstyr, menneskeverd og holdninger og sanksjoner ved brudd. Det framgår av retningslinjene at styret og ledelsen har et særlig ansvar for å sikre et vedvarende fokus på etikk og etiske utfordringer.

Dokumentet inneholder en slipp for datert signatur, og administrerende direktør opplyser at styremedlemmer, ansatte og innleide signerer på Etiske Retningslinjer etter at disse er lest ved engasjementets oppstart.

To av datterselskapene er medlemmer i innkjøpsamarbeid som også har veiledninger og føringer knyttet til etikk: Regler for god etisk atferd (Nettalliansen) og Retningslinjer for etisk forretningskikk (Solar).

Vi har ikke undersøkt kultur og holdninger blant i konsernet eller hvordan rutinene praktiseres.

4.1.3 Vurdering – etiske retningslinjer

Det er fastsatt etiske retningslinjer som dekker hele konsernet, med et innhold som er tilpasset konsernet og i samsvar med gjeldende anbefalinger. Konsernet har tiltak for oppfølging: Retningslinjene beskriver mulige sanksjoner ved brudd, og konsernet har tiltak som er egnet til å sikre at alle kjenner til retningslinjene.

4.2 Rutiner for varsling

4.2.1 Revisjonskriterier

- **Selskap med mer enn fem ansatte skal ha skriftlige rutiner for varsling av kritikkverdige forhold.**
- **Rutinene skal inneholde en oppfordring til å varsle om kritikkverdige forhold, beskrive en forsvarlig framgangsmåte for varsling og en framgangsmåte for mottak, behandling og oppfølging av varsling.**

Arbeidstaker har rett til å varsle om kritikkverdige forhold på arbeidsplassen, jf. arbeidsmiljøloven § 2A-1. Med begrepet *kritikkverdige forhold* menes først og fremst

brudd på lover, eller brudd på etiske retningslinjer eller rutiner, i tillegg til brudd på alminnelige etiske standarder i samfunnet.¹²

Hvis arbeidstaker oppdager feil eller mangler som kan medføre fare for liv og helse, eller hvis arbeidstaker blir klar kjent med at det forekommer trakassering eller diskriminering på arbeidsplassen, har arbeidstaker plikt til å underrette arbeidsgiver eller verneombud, jf. arbeidsmiljøloven § 2-3.

Arbeidstaker har et lovfestet vern mot gjengjeldelse ved varsling, jf. arbeidsmiljøloven § 2A-2. Vernet forutsetter at arbeidstakers fremgangsmåte ved varsling er forsvarlig, og det er arbeidsgiver som har bevisbyrden ved påstand om at framgangsmåten ikke har vært forsvarlig.

Arbeidsgiver har plikt til å utarbeide rutiner for intern varsling, jf. arbeidsmiljøloven § 2A-3. I virksomheter som jevnlig sysselsetter minst fem arbeidstakere skal rutineene for varsling være skriftlige. Rutinene skal utarbeides i samarbeid med arbeidstakerne og deres tillitsvalgte, og de skal være lett tilgjengelige for alle arbeidstakere i virksomheten. Rutinene skal som minimum inneholde:

- En oppfordring til å varsle om kritikkverdige forhold.
- En forsvarlig framgangsmåte for varsling.
- En framgangsmåte for mottak, behandling og oppfølging av varsling.

4.2.2 Fakta - varsling

Administrerende direktør opplyser at konsernets rutiner for varsling først og fremst framgår av punkt 8) Brudd på våre Etiske retningslinjer, der det framgår at «ansatte som får kjennskap til som får kjennskap til forhold som er i strid med lov eller konsernets standard etikk, plikter å informere sin overordnet eller varsle i henhold til retningslinjer for varsling».

Administrerende direktør opplyser at konsernet benytter avvikshåndteringssystemet «Sticos», og at kritikkverdige forhold kan tas opp i forskjellige fora: medarbeidersamtaler, LEAN møter, montørmøter, tavlemøter, allmøter, Verneombud, HMS ansvarlig, tillitsvalgt, ledermøter, direkte leder, avdelingsleder, adm dir, styret etc. Videre får vi opplyst at konsernet har et godt innarbeidet Arbeidsmiljøutvalg (AMU) som har vært operativt over mange år. AMU har jevnlig møter og gjennomfører arbeidsmiljøundersøkelser i samarbeid med Vestmar

12 Ot.prp. nr. 84 (2005-2006), s. 50 og Prop. 115 L (2012-2013), s. 186.

Bedriftshelsetjeneste. Administrerende direktør opplyser at konsernet har god erfaring med at kritikkverdige forhold blir tatt opp og håndtert gjennom disse kanalene.

Vi har ikke fått framlagt retningslinjene for varsling som det er henvist til i de etiske retningslinjene, eller andre skriftlige rutiner som beskriver framgangsmåte for varsling og for mottak av varsel, samt behandling og oppfølging av varsling, jf. arbeidsmiljøloven § 2A-3.

4.2.3 Vurdering - varsling

Konsernet har ikke rutiner for varsling i samsvar med kravene i arbeidsmiljøloven. De etiske retningslinjene inneholder en oppfordring om å varsle om kritikkverdige forhold, men det er ikke beskrevet i skriftlige rutiner hva som anses som en forsvarlig framgangsmåte for varsling og hva som er framgangsmåte for mottak, behandling og oppfølging av varsling.

4.3 Anskaffelser – samfunnsansvar – Kragerø Energi AS

4.3.1 Revisjonskriterier

Kragerø Energi AS skal

- **ha egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter i anskaffelser**
- **ha vurdert hvilke anskaffelser som utgjør en vesentlig miljøbelastning, slik at det er relevant å stille miljøkrav**
- **ha utformet rutiner for hvordan slike anskaffelser skal følges opp**
- **stille krav om lønns- og arbeidsvilkår hos leverandører, og**
- **skal ha tiltak for å kontrollere kontraktkrav om lønns- og arbeidsvilkår**

Reglene om offentlige anskaffelser gjelder for offentligrettslige organer, dvs. selvstendige rettssubjekter som er kontrollert eller finansiert av det offentlige, og som er opprettet for å tjene allmennhetens behov og ikke er av industriell eller forretningsmessig karakter. Kragerø Energi AS (nettselskapet) er omfattet av dette regelsettet. Reglene gjelder for anskaffelser over kr. 100 000 eks mva.

Alle offentlige oppdragsgivere skal ha egnede rutiner for å fremme respekt for grunnleggende menneskerettigheter ved offentlige anskaffelser der det er en risiko for brudd på slike rettigheter, jf. anskaffelsesloven § 5.

Oppdragsgiver skal innrette sin samlede anskaffelsespraksis slik at den bidrar til å redusere skadelig miljøpåvirkning, og fremme klimavennlige løsninger der dette er relevant, jf. anskaffelsesloven § 5. Ifølge lovforarbeidene¹³ innebærer dette at en offentlig oppdragsgiver må ha:

- vurdert hvilke anskaffelser som utgjør en vesentlig miljøbelastning, slik at det er relevant å stille miljøkrav, og
- ha utformet rutiner for hvordan disse anskaffelsene skal følges opp.

En oppdragsgiver som er omfattet av reglene, skal i sine kontrakter stille krav om lønns- og arbeidsvilkår hos leverandører, og skal ha tiltak for å kontrollere slike krav, jf. forskrift om lønns- og arbeidsvilkår i offentlig sektor.

4.3.2 Fakta - anskaffelser

Rutiner – innkjøpsamarbeid - rammeavtaler

Kragerø Energi AS har ikke egne skriftlige rutiner eller retningslinjer for anskaffelser. Administrerende direktør opplyser at konsernet er tilknyttet Grenlandskommunenes Innkjøpskontor (GKI) og er medlem i innkjøpsorganisasjonen Nettalliansen.no¹⁴.

Administrerende direktør opplyser at Nettalliansen gjennomfører jevnlige webinarer, blant annet om anskaffelsesreglene. På slike webinarer kan flere ansatte kan delta fra sine arbeidsstasjoner uten å reise bort. Vi får opplyst at to sentrale personer som er involvert i anskaffelser til prosjekt deltok på kurs i 2018 med tema «Forsyningsforskriften og innkjøpspraksis hos nettselskapene».

Administrerende direktør opplyser at Kragerø Energi AS benytter flere rammeavtaler som er anskaffet av GKI. Deltakerkommunene i GKI har fastsatt et felles anskaffelsesreglement vinteren 2019. Reglementet gjelder for kommunene, og har konkrete bestemmelser om miljø og samfunnsansvar ved anskaffelser og kontraktsoppfølging. Ifølge reglementet skal GKI gjøre anskaffelser i samsvar med Skiensmodellen, sist revidert vinteren 2019. Formålet med Skiensmodellen er å motarbeide svart arbeid og sosial dumping. Skiensmodellen er fastsatt av alle de

¹³ Prp. 50 L (2015-2016)

¹⁴ Innkjøpsorganisasjonen www.Nettalliansen.no er etablert av og for nettselskap. Organisasjonen fremforhandler rammeavtaler for medlemmer som velger å gå sammen ved større anskaffelser. Nettalliansen eies av 41 nettselskap og tilbyr deltagelse i forskjellige anskaffelser.

samarbeidende kommunene, herunder Kragerø kommune, og har retningslinjer for hva slags krav som skal stilles til leverandører både i anskaffelsesprosess og i kontrakter, når det gjelder dokumentasjon av og kontroll med lønns- og arbeidsvilkår.

Gjennom Nettalliansen.no deltar Kragerø Energi AS i to større innkjøpsavtaler på materiell og anlegg samt forsikring, inkassotjenester, kart- og nettsystemer. Risiko for vesentlig miljøbelastning ved anskaffelser først og fremst er aktuelt ved kjøp av materiell og anlegg. Det kan også være miljørisiko knyttet til håndtering virksomhetens avfall. Vi har ikke informasjon om at Kragerø Energi AS har rutiner som sikrer at miljørisikoen blir vurdert og ivaretatt når virksomheten skal anskaffe leverandører for avfallshåndtering, men selskapet har flere ordninger knyttet til håndtering av avfall, jf. pkt. 4.4.

Tiltak for å kontrollere lønns- og arbeidsvilkår

Når det gjelder kontraktsoppfølging av lønns- og arbeidsvilkår viser administrerende direktør til at Kragerø Energi AS arbeider utelukkende med norske bedrifter i Norge, og at selskapet engasjerer entreprenører som har rammeavtale med Kragerø kommune. Administrerende direktør opplyser videre at Kragerø Energi AS har en aktiv dialog med tillitsvalgte som engasjerer seg om det er ubalanse, og at slike saker kan bli tatt opp i AMU.

4.3.3 Vurdering - anskaffelser

Kragerø Energi AS har tiltak for å ivareta samfunnsansvar ved anskaffelser, i den forstand at de deltar i innkjøpsamarbeid som må antas å ha slike tiltak, og ved at de har tiltak for å bygge kompetanse i egen organisasjon. Deltakelsen i innkjøpsamarbeidene dekker vesentlige innkjøpsområder for Kragerø Energi AS.

Etter vår vurdering er ikke dette tilstrekkelig til å oppfylle kravene i anskaffelsesreglene fullt ut. Kragerø Energi AS må selv etablere de rutiner som kreves etter gjeldende anskaffelsesregler. Det gjelder rutiner både for å sikre at risikoen for brudd på menneskerettigheter (menneskehandel, barnearbeid, sosial dumping m.m.) ved ulike typer anskaffelser blir identifisert, at risikoen blir ivaretatt i konkurransegrunnlag og kontrakter, og at kontraktkravene i nødvendig utstrekning blir kontrollert og fulgt opp.

4.4 Tiltak for grønt skifte

Til dette punktet har vi ikke utledet revisjonskriterier.

Følgende framgår av kommunens eierskapsmelding for Kragerø Energi Holding AS:

Selskapet skal ha fokus på det grønne skiftet. Selskapet må selv utvikle tiltak, og eierne skal ha fokus på å gi selskapet nødvendige muligheter for å fremme det grønne skiftet.

Det grønne skiftet er en politisk villet prosess, og Kragerø Energi vil være et viktig og verdifullt verktøy for kommunen i denne prosessen.

Kragerø Energi konsernet har bistått Kragerø kommune med å utforme kommunens klima- og energiplan. Gjeldende plan (2014-2018) ble vedtatt av kommunestyret i september 2014. Forslag til revidert plan har høringsfrist 20. juni 2019.

Administrerende direktør opplyser at konsernet har bidratt til å finne gode og gunstige løsninger for hurtigladere i Kragerø, og at det i dag finnes tre hurtigladerlokasjoner i kommunen. Det er også installert ladeplasser ved blant annet Bartebygga og Wiigs gamle bensinstasjon.

Administrerende direktør viser til at konsernet var tungt involvert da Kunstsolen skulle få solceller på taket. Han opplyser at Kragerø Energi også arbeider aktivt med å promotere solceller på andre offentlige bygg og hos private.

Konsernet har i dag fem elektriske biler som benyttes av montører og ansatte. Konsernet tilbyr ladeplasser mot betaling for ansatte som benytter privat elbil på jobb. Konsernet har også to el-sykler til fri benyttelse for ansatte.

Av andre typer miljøtiltak viser administrerende direktør til at Kragerø Energi AS har et stoff-kartotek som beskriver håndtering av ulike stoffer og materiell som til enhver tid er i selskapets besittelse. Farlig avfall returneres/resirkuleres gjennom avtaler med blant annet Norsk Gjenvinning, og Veco Recycling henter av blant annet jern, metall og kobber for resirkulering. Videre har Kragerø Energi AS avtale med Vestfold Trafo for retur og salg av brukte trafoer.

5 NVE-tilsyn

Til dette punktet er det ikke utledet revisjonskriterier, og informasjonen bygger på opplysninger fra tilsynsrapportene og administrerende direktør.

Kragerø Energi AS (nettselskapet) har hatt to tilsyn fra NVE de siste årene: et tilsyn i 2016 om tariffing og et tilsyn i 2018 om leveringssikkerhet.

Formålet med tilsynet i 2016 var å kontrollere at nettselskapets praktisering av anleggsbidrag og utforming av tariff er i tråd med gjeldende regelverk. Her var det 12 avvik og to anmerkninger. Det er ingen åpne avvik etter dette tilsynet.

Formålet med tilsynet i 2018 var å sjekke om Kragerø Energi AS oppfyller kravene til leveringskvalitet og feilanalyse som er gitt i leveringskvalitetsforskriften og systemansvarforskriften. Det framgår av rapporten at NVE mener at Kragerø Energi generelt har god oversikt over nettet sitt, og gode rutiner for kundebehandling. Selskapet har samtidig noen forbedringsmuligheter. Kragerø Energi AS fikk seks avvik og 2 anmerkninger. Blant avvikene i dette tilsynet var mangler i rutiner for registrering og varsling knyttet til avbrudd i strømforsyning, og rutiner for varslingsmetode til utbedringsansvarlig kunde. Avvikene er lukket ved endring i rutinene.

I årets budsjett skal en trafo modifieres etter krav fra NVE. Utover dette har Kragerø Energi AS ingen utestående saker etter tilsyn fra NVE.

6 Kommunens eierstyring i saker om utbytte

Er kommunens eierstyring ved saker om utbytte i samsvar med aksjelov og kommunens eierstrategi for selskapet?

6.1 Revisjonskriterier

- **Utbytte fra Kragerø Energi Holding AS må besluttes av generalforsamlingen, i samsvar med forslag eller aksept fra styret.**
- **Utbytte bør være innenfor 40- 60% av konsernets årsresultat etter skatt.**

Reglene om utbytte fra aksjeselskap følger av aksjeloven kapittel 8. Ifølge § 8-1 nr. 1 kan et aksjeselskap bare dele ut utbytte så langt det etter utdelingen har tilbake netto eiendeler som gir dekning for selskapets aksjekapital og øvrig bundet egenkapital etter §§ 3-2 og 3-3. Beregningen skal foretas på grunnlag av balansen i selskapets sist godkjente årsregnskap, likevel slik at det er den registrerte aksjekapitalen på beslutningstidspunktet som skal legges til grunn. Selskapet kan bare dele ut utbytte så langt det etter utdelingen har forsvarlig egenkapital og likviditet, jf. aksjeloven § 8-1 nr. 4. Vi legger til grunn at styret har vurdert disse vilkårene ved sin innstilling.

I konsernforhold hentes utbyttet formelt sett fra morselskapet. Beslutning om utdeling av utbytte fra morselskapet treffes av generalforsamlingen, etter at styret i morselskapet har lagt frem forslag om utdeling eller annen anvendelse av overskudd. Det kan ikke besluttes utdelt høyere utbytte enn det styret har foreslått eller godtatt, jf. aksjeloven § 8-2.

I sak 1/17 vedtok Kragerø kommunestyre blant annet følgende om Kragerø Energi Holding AS:

3. Eiers utbyttestrategi er at 40 til 60 % av konsernets årsresultat etter skatt bør utbetales som utbytte.

6.2 Fakta – utbytte fra Kragerø Energi Holding AS

Utbytte i 2018

Utbytte ble behandlet av generalforsamlingen i Kragerø Energi Holding AS i sak 06/18. Innkallingen til generalforsamling viser at styret innstilte på at overskudd på kr 5 mill.

kr skulle utdeles som utbytte. Kr 2,4 mill. kr av dette ble hentet fra annen egenkapital. Generalforsamlingen vedtok utbytte i samsvar med dette. Konsernets årsresultat etter skatt for 2017 var kr 14,2 mill. Det innebærer at kommunen i 2018 har tatt ut utbytte på ca. 35 % av konsernresultatet for 2017.

Utbytte i 2019

Utbytte ble behandlet av generalforsamlingen i Kragerø Energi Holding AS i sak 06/19. Innkallingen til generalforsamling viser at selskapets årsresultat etter skatt var kr 4,026 mill. kr. Styret innstilte på at 4 mill. kr skulle utdeles som utbytte, og at de resterende kr 26 000 skulle overføres til annen egenkapital. Generalforsamlingen vedtok utbytte i samsvar med dette. Konsernets årsresultat for 2018 var på kr 9,7 mill. Det innebærer at kommunen i 2019 har tatt ut utbytte på 41% av konsernets årsresultat etter skatt for 2018.

6.3 Vurdering - utbytte

Generalforsamlingen har truffet vedtak om utbytte fra Kragerø Energi Holding AS, i samsvar med innstilling fra styret, jf. aksjeloven § 8-2.

I 2018 ble det tatt ut litt mindre utbytte enn rammen i kommunens utbyttestrategi, mens det lå innenfor rammen i 2019.

7 Konklusjoner og anbefalinger

I hvilken grad styres konsernet Kragerø Energi i samsvar med Kragerø kommunes vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring?

7.1 Konklusjoner

Konsernet Kragerø Energi styres til en viss grad i samsvar med Kragerø kommunes vedtak og forutsetninger, aktuelle lovbestemmelser og etablerte normer for god eierstyring.

Vi har følgende merknader:

Vedtektene

Morselskapets vedtekter er ikke i samsvar med kommunens eierstyringsprinsipper om innkallingsfrist på 6 uker.

Ingen av vedtektene er i samsvar med kommunens eierstyringsprinsipper når det gjelder vara-ordning og valgkomite.

Generalforsamlinger, valgprosess, styresammensetning og styreinstruks

Formannskapet er generalforsamling for Kragerø Energi Holding AS. Mange av formannskapets medlemmer er også styremedlemmer eller varamedlemmer til styret i. Disse medlemmene kan derfor ikke representerer eier i generalforsamlingen. På generalforsamlingen i 2017 deltok formannskapsmedlemmer som var inhabile fordi det også satt i selskapets styre.

Kommunens eierstyringsprinsipp om at selskapene skal ha valgkomite, er ikke gjennomført i vedtektene i konsernet. Konsernet har heller ikke hatt ordning med valgkomite før det oppnevnt av generalforsamlingen i Kragerø Energi Holding AS i juni 2018. Vi kan ikke se at valgkomiteen har avgitt innstilling til styrevalget i 2019.

Ifølge kommunens eierstyringsprinsipper skal varamedlemmer til styret velges numerisk. Ingen av selskapene har bestemmelser om numerisk vara i vedtektene, men alle styrene har numerisk vara, bortsett fra for de ansattvalgte styremedlemmene.

Styresammensetning

Valg av styrer i datterselskapene er ikke gjort i samsvar med gjeldende krav og anbefalinger på alle punkter. Dette gjelder:

- Kravet til kjønnsrepresentasjon er ikke oppfylt i styret for Kragerø Installasjon AS, der det er for mange kvinner som faste medlemmer i styret, og for mange menn som varamedlemmer til styret.
- KS anbefaling om styresammensetning i konsernforhold er ikke fulgt i energi-konsernet, i og med at alle styremedlemmene i datterselskapet også sitter i morselskapets styre. I tillegg har alle styrene samme styreleder. Med en slik organisering av eierskap og ledelse i konsernet svekkes tilsynsfunksjonene i konsernet. Det oppstår også en risiko for inhabilitet etter anskaffelsesreglene, dersom det forekommer kjøp/salg av varer eller tjenester mellom selskapene. Vi antar at det kan være aktuelt mellom Kragerø Energi Installasjon AS (markedsrettet) og Kragerø Energi AS (monopolvirksomhet).

Styret i selskap med ansattevalgte medlemmer i styret må fastsette styreinstruks, jf. aksjeloven § 6-23. En felles styreinstruks er lagt til grunn som gjeldende for alle selskapene i konsernet, men den er ikke fastsatt av styrene i ikke Kragerø Energi AS. Styret i datterselskap har et selvstendig ansvar for å fastsette slik instruks.

Samfunnsansvar

Konsernet har etablert noen tiltak for å ivareta samfunnsansvar i samsvar med kommunens vedtak og forutsetninger, men tiltakene er etter vår vurdering ikke dekkende på alle områder:

- Konsernet har fastsatt etiske retningslinjer og har tiltak for oppfølging av retningslinjene.
- Konsernet har ikke skriftlige rutiner for varsling av kritikkverdige forhold slik arbeidsmiljøloven § 2A-3 krever.
- Konsernet har ikke etablert rutiner for å oppfylle kravene om samfunnsansvar i anskaffelsesreglene.

NVE-tilsyn

Avvik etter NVE-tilsyn med nettvirksomheten er lukket

Utbytte

Generalforsamlingen har truffet vedtak om utbytte fra Kragerø Energi Holding AS, i samsvar med innstilling fra styret, jf. aksjeloven § 8-2.

I 2018 ble det tatt ut litt mindre utbytte enn rammen i kommunens utbyttestrategi, mens det lå innenfor rammen i 2019.

7.2 Anbefalinger

Vi anbefaler Kragerø kommune å vurdere

- å endre vedtektene for Kragerø Energi Holding AS når det gjelder innkallingsfrist, valgkomite og varaordning
- å vurdere styresammensetningen i konsernet opp mot kommunens eierskapsprinsipp og KS anbefalinger for styresammensetning i konsern

Vi anbefaler Kragerø Energi Holding AS som eier av datterselskapene å sørge for

- at kjønnsrepresentasjonen i styret i Kragerø Installasjon AS blir lovlig
- at styrene i de aktuelle datterselskapene fastsetter styreinstruks i samsvar med aksjeloven § 6-23
- at det blir nedfelt skriftlige rutiner for varsling av kritikkverdige forhold i samsvar med kravene i arbeidsmiljøloven § 2A-3
- at Kragerø Energi AS etablerer rutiner for anskaffelser i samsvar med gjeldende anskaffelsesregler

Litteratur og kildereferanser

Lover og forskrifter

- Lov 25. september 1992 nr. 107 om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven).
- Forskrift 15. juni 2004 nr. 904 om revisjon i kommuner og fylkeskommuner mv. (revisjonsforskriften)
- Forskrift 15. juni 2004 nr. 905 om kontrollutvalg
- Lov 13. juni 1997 nr. 44 om aksjeselskap (aksjeloven)
- Lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, stillingsvern og arbeidstid (arbeidsmiljøloven)
- Lov 17. juni 2016 nr. 73 om offentlige anskaffelser
- Forskrift 12. august 2016 nr. 975 om innkjøpsregler i forsyningssektorene (forsyningsforskriften)
- Forskrift 08. februar 2008 nr. 112 om lønns- og arbeidsvilkår i offentlige kontrakter

Anbefalinger og veiledere

- Kommunenes Sentralforbund (KS): Anbefalinger om eierstyring, selskapsledelse og kontroll (2015)
- Norsk utvalg for eierstyring og selskapsledelse (NUES): Norsk anbefaling og eierstyring og selskapsledelse (2014, rev. 2018)

Elektroniske kilder

- Norges vassdrags- og energidirektorat: www.nve.no
- Kragerø kommune: www.kragero.kommune.no/politikk
- Brønnøysundregistrene: www.breg.no
- www.proff.no

Vedlegg 1: Høringsuttalelser

Telemark kommunerevisjon IKS
Postboks 2805,
3702 Skien

Kragerø Energi Holding AS
Bråteveien 6, 3772 Kragerø
Sentralbord: 35 98 48 00
E-post: firmapost@kragero-energi.no
www.krageroenergi.no
Organisasjonsnr.: 997 830 601
Bankgiro: 2801.34.91153

Deres ref.: 19/1219/tork Deres dato: 27. juni 2019 Vår ref.: GEL Vår dato: 19. august 2019

Viser til deres rapport fra selskapskontroll av Kragerø Energi konsernets selskaper.

Kragerø Energi konsernets selskaper har de siste årene gjennomgått større organisatoriske endringer. Disse endringer er for å tilpasse selskapsstrukturen til de eksisterende og kommende, av myndigheten, vedtatte strukturendringer.

For tiden er det kommet nye forslag på høring fra NVE til «*Selskapsmessige- og funksjonelle skille*» for konsern som innehar monopolselskap med kraftforsyning. Disse endringer skal være på plass innen utgangen av 2020.

Konsernets selskap arbeider kontinuerlig med å tilpasse eksisterende prosedyrer og rutiner og forbedre disse.

Kommunerevisjonen påpeker punkter som er og vil bli videreført inn i det pågående forbedringsarbeid.

Geir Elsebutangen
Administrerende Direktør

Kragerø Energi Holding AS
Bråteveien 6, 3772 Kragerø
s: 35 98 48 00, t: 93 42 84 55
e: ge@kragero-energi.no
w: www.krageroenergi.no
"Spennning i hverdagen"

G:\KEHAS\LEDERMØTET\TEKOMREV 2019.DOCX

Vedlegg 2: Metode og kvalitetssikring

Den praktiske gjennomføringen

Selskapskontrollen startet opp ved oppstartbrev i februar 2019. Datainnsamling og rapportskrivning har foregått i perioden februar 2019 til juni 2019.

Innsamling av data

Kontrollen bygger i hovedsak på dokumentgjennomgang og opplysninger innhentet via epost fra administrerende direktør. Vi har bedt om følgende dokumentasjon:

- vedtekter for selskapene i konsernet
- gjeldende strategier for konsernet
- informasjon om tidligere datterselskap Kragerø Kraft AS – organisering av virksomhetsområdet salg av strøm.
- selskapenes siste to årsregnskap og årsberetninger innkallinger med saksunderlag og protokoller fra generalforsamlinger i selskapene
- eventuelle nummererte brev fra selskapenes revisor(er) siste 2 år, og dokumentasjon av hvordan disse er behandlet av styret/daglig leder
- eventuell styreinstruks og instruks for daglig leder i selskapene
- selskapenes etiske retningslinjer og rutiner for varsling av kritikkverdige forhold, samt eventuell dokumentasjon av hvordan disse er fastsatt av selskapets ledelse
- eventuelle tiltak som selskapene har utviklet for å fremme det grønne skiftet
- informasjon om status etter NVE-tilsyn i 2016 og/eller senere tilsyn fra NVE
- annet som kan ha betydning for kontrollen

Vi har også sjekket informasjon mot offentlige register og dokumenter fra Kragerø kommune.

Personopplysninger

I forbindelse med denne selskapskontrollen har vi behandlet personopplysninger som navn og epostadresse til ansatte i selskapet, og navn på styremedlemmer. Vårt rettslige grunnlag for å behandle personopplysninger er kommuneloven § 78, sjette ledd.

Vi behandler personopplysninger slik det er beskrevet i vår personvernerklæring. Personvernerklæringen er tilgjengelig på vår nettside www.tekomrev.no.

God kommunal revisjonsskikk - kvalitetssikring

Forvaltningsrevisjon i selskap skal gjennomføres og rapporteres i samsvar med god kommunal revisjonsskikk og etablerte og anerkjente standarder på området, jf. forskrift om revisjon § 7. Denne forvaltningsrevisjonen er gjennomført i samsvar med RSK 001 Standard for forvaltningsrevisjon¹⁵.

RSK 001 krever at forvaltningsrevisjon skal kvalitetssikres. Kvalitetssikring skal sikre at undersøkelsen og rapporten har nødvendig faglig og metodisk kvalitet. Videre skal det sikres at det er konsistens mellom bestilling, problemstillinger, revisjonskriterier, data, vurderinger og konklusjoner.

Telemark kommunerevisjon IKS har utarbeidet et system for kvalitetskontroll som er i samsvar med den internasjonale standarden for kvalitetskontroll – *ISQC 1 Kvalitetskontroll for revisjonsfirmaer som utfører revisjon og begrenset revisjon av regnskaper samt andre attestasjonsoppdrag og beslektede tjenester*. Denne forvaltningsrevisjonen er kvalitetssikret i samsvar med vårt kvalitetskontrollsystem og i samsvar med kravene i RSK 001.

¹⁵ Gjeldende RSK 001 er fastsatt av Norges Kommunerevisorforbunds styre med virkning fra 1 februar 2011, og er gjeldende som god kommunal revisjonsskikk. Standarden bygger på norsk regelverk og internasjonale prinsipper og standarder, fastsett av International Organization of Supreme Audit Institutions (INTOSAI) og Institute of Internal Auditors (IIA).

Leser du dokumentet elektronisk?

For PC, android nettbrett eller Mac

Dette er et PDF-dokument, som er lagt til rette for Adobe Acrobat Reader. Adobe Acrobat Reader gir pålitelig visning av PDF, og kan lastes ned gratis.

Skal du finne noe raskt?

Du kan se innholdsfortegnelsen til venstre på skjermen hvis du velger dette ikonet, som du kan klikke på til venstre i skjermen.

Klikk på ønsket kapittel for å komme direkte dit i dokumentet.

Du kan også søke etter ord i teksten. Tast Ctrl+F på PC, eller Cmd+F på Mac, og skriv inn ønsket ord i søkefeltet som dukker opp.

Lese på iPad?

På iPad kan du lese dokumentet i iBooks.

Last ned rapporten fra e-posten, og åpne den i iBooks.

Importer med iBooks

- Klikk på ikonet
- Dokumentet legges i biblioteket

Her kan du bla gjennom rapporten side for side, eller du kan hoppe til ønsket side ved å bruke sidevisning. Sidevisning velger du fra toppen av skjermen (feltet til venstre i ikonet). Det er også mulig å navigere fra innholdsfortegnelsen – det velger du også fra toppen av skjermen (feltet i midten av ikonet).

[Klikk her for å gå tilbake til forsiden.](#)